

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Олександр Зайківський,
*старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України*

Розглянуто деякі питання щодо забезпечення державного управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони. Проаналізовано законодавство України, що визначає засади державної політики з питань національної безпеки і оборони, стосовно забезпечення охорони інтелектуальної власності.

Вказано на важливість охорони інтелектуальної власності та необхідність удосконалення законодавства щодо врегулювання питань управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони.

Ключові слова: інтелектуальна власність, національна безпека і оборона, об'єкти права інтелектуальної власності, озброєння та військова техніка

Усебічне забезпечення національної безпеки і оборони наразі є стратегічним завданням для збереження незалежності та розвитку країни.

Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень та інші науковці зазначають, що національна безпека України є складним багатоспектним поняттям і за суспільними сферами функціонування включає такі види безпеки: політичну, економічну, воєнну, державну, інформаційну, науково-технологічну, екологічну, епідемічну, безпеку культурного розвитку нації тощо [1–3].

Олександр Оністрат,
*старший науковий співробітник, старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України, кандидат технічних наук*

Зі стрімким розвитком науково-технічного та технологічного прогресу всі види безпеки набувають нового змісту через включення до них необхідності забезпечення належної охорони та управління інтелектуальною власністю. Тому національна безпека неможлива без розгляду та вирішення проблем, пов'язаних з інтелектуальною

власністю. Саме остання є сполучним елементом у ланцюгу між наукою, що виробляє нові знання та технології, та промисловим виробництвом, де вони впроваджуються. Окрім того, об'єкти права інтелектуальної власності (ОПВ) відіграють важливу роль у забезпеченні обороноздатності держави, особливо при розробленні озброєння та військової техніки (ОВТ) і здійсненні міжнародного військово-технічного співробітництва (ВТС).

У зв'язку з цим забезпечення безпеки держави неможливе без удосконалення системи правової охорони та розвитку державного управління в процесі використання ОПВ, особливо тих, що містяться в товарах військового призначення та подвійного використання.

Незважаючи на помітний прогрес, досягнутий останніми роками у галузі законодавчого забезпечення правової охорони інтелектуальної власності, її недосконалість усе ще є одним із чинників, що перешкоджає створенню в Україні ефективної системи управління використанням ОПВ, особливо у сфері національної безпеки і оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державної політики щодо національної безпеки і оборони розглядали у своїх працях чимало вітчизняних науковців у галузі економіки, права, політології, зокрема Г. Варламова, В. Горбулін, І. Діордіца, А. Качинський, А. Кузьменко, Ф. Медвідь, В. Ліпкан, А. Лодзянов, С. Пирожков, В. Предборський, В. Саламатов, Г. Ситник, Г. Сніжко, О. Черняк, Г. Черноус та інші.

Однак, більшість фахівців зосереджують свою увагу на питаннях політичної, державної, економічної, військової безпеки тощо, тоді як питання визначення ролі інтелектуальної власності у сфері національної безпеки залишаються поза увагою. Є підстави стверджувати, що дослідження складових національної безпеки не охоплює всієї її системи, зокрема потребують розгляду загрози, пов'язані

з використанням інтелектуальної власності.

Дослідженнями у сфері інтелектуальної власності проводять такі вітчизняні науковці як Г. Андрощук, О. Бутнік-Сіверський, Л. Глухівський, Ю. Капіца, Н. Мироненко, О. Орлюк, Б. Падучак, П. Цибульов та інші [4–7, 9–10]. Проте лише деякі автори розглядають інтелектуальну власність крізь призму національної безпеки. Зокрема Т. В. Яворська та І. О. Ревак [4] зазначають, що «в умовах інтелектуалізації національної економіки особливий інтерес викликає інтелектуальна безпека». Тобто автори виділяють поняття інтелектуальної безпеки, однак розглядають його «як один з найважливіших складників економічної безпеки».

Повний аналіз наукових публікацій з питань інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони провів О. Б. Бутнік-Сіверський [5]. Він дійшов висновку, що в публікаціях науковців домінує виділення підвиду «інтелектуальна безпека» в самостійний напрям дослідження. На думку автора, такий підхід «звужує та спрощує проблему, обмежуючи її перспективу та поле наукового пошуку до суто технократичного, зводячи лише до захисту прав інтелектуальної власності на підприємстві чи в регіоні» [5].

Ми цілком погоджуємося з тезою автора про те, що «сама побудова та функціонування системи національної безпеки України з позицій прав інтелектуальної власності відтворює інноваційно-інтелектуальну сферу діяльності в системі національної безпеки України, що поглиблює наукові дослідження та підвищує роль системи національної безпеки в галузі суспільних інтересів» [5].

Однак, незважаючи на наявність широкого кола публікацій з проблематики інтелектуальної власності, питання впливу останньої на забезпечення обороноздатності держави залишаються малодослідженими.

Окремого розгляду потребують також питання дієвості державної системи охорони інтелектуальної власності із забезпечення державних інтересів щодо інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони.

Без теоретичного обґрунтування засад формування державної політики із забезпечення національної безпеки і оборони з урахуванням питань інтелектуальної власності, що й надалі впливатимуть на всі сфери життєдіяльності держави, забезпечити національну безпеку та обороноздатність держави неможливо, що й визначає **актуальність** цієї публікації.

Отже, зростає потреба в теоретичних дослідженнях, які концептуально визначали б та обґрунтовували роль інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони.

Необхідність таких досліджень підтверджує теза О. Б. Бутнік-Сіверського: «Теорія побудови та функціонування системи національної безпеки з позицій прав інтелектуальної власності ще перебуває на стадії становлення та пошуку; низка проблемних питань розглядаються фрагментарно, їх зводять до юридичних проблем, до правової охорони та захисту майнових прав інтелектуальної власності, а деякі питання опинились у полі постійних наукових дискусій, адже ще не сформовано цілісний науковий підхід до розв'язання зазначеної проблеми» [5].

Метою дослідження є розгляд деяких питань забезпечення державного управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони.

Для вирішення давно назрілих проблемних питань щодо управління інтелектуальною власністю, особливо у сфері національної безпеки і оборони, необхідно, у першу чергу, здійснити законодавче та організаційне забезпечення цього процесу. Таку тезу висловлює багато науковців, зокрема Т. В. Яворська та І. О. Ревак зазначають, що «гарантування інтелекту-

альної безпеки України передбачає ухвалення адекватних управлінських рішень і вжиття послідовних, чітко структурованих організаційних заходів» [4]. А щоб заходи цих видів забезпечення були дієвими та ефективними, необхідно їх розробляти за наукової підтримки та наукового супроводу провідних інституцій, науковців і фахівців як у сфері інтелектуальної власності, так і в оборонній сфері спільно.

Виклад основного матеріалу. Основні засади державної політики з питань національної безпеки і оборони визначені в Конституції України [11], законах України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [12], «Про національну безпеку України» [13], «Про оборону України» [14], «Про Раду національної безпеки і оборони України» [15], указах Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020» [16], «Про Стратегію національної безпеки України» [17], «Про нову редакцію Военної доктрини України» [18], «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» [19].

У цих документах визначено, що для забезпечення належного рівня обороноздатності держави економічні, наукові, науково-технічні та інші заходи повинні бути спрямовані на створення та впровадження новітніх технологій у всіх сферах, особливо при розробці ОВТ. А це передбачає створення та використання ОПІВ. Ефективність цього процесу в основному залежить від цілеспрямованої державної політики щодо створення сприятливих умов для охорони інтелектуальної власності в процесі перетворення інтелектуального потенціалу на конкретний інтелектуальний продукт, а також забезпечення рівних умов для реалізації своїх прав усім учасникам процесу та невідворотності покарання за порушення прав інтелектуальної власності.

Отже, питання забезпечення управління інтелектуальною власністю при її впровадженні у сфері національної безпеки і оборони мали б знайти своє

відображення у відповідних законодавчих актах. Однак, з незрозумілих причин цього не відбувається, тобто у жодному з названих вище документів немає навіть згадки про інтелектуальну власність. Лише Конституція України, гарантуючи кожному право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, зазначає, що використання власності не може завдавати шкоди інтересам суспільства. Тобто держава з метою захисту державних інтересів у сфері ІВ повинна встановлювати певні обмеження щодо використання приватної, у тому числі інтелектуальної, власності. Встановлення обмежень згідно з чинним законодавством здійснюється за такими напрямками:

- стосовно ОПІВ, що містять відомості, які належать до державної таємниці;
- стосовно службових ОПІВ;
- вилучення (конфіскація) ОПІВ.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про оборону України» [14] в умовах воєнного стану допускається примусове вилучення приватного майна та відчуження об'єктів права приватної власності громадян з наступним повним відшкодуванням їх вартості у порядку та терміни, встановлені Кабінетом Міністрів України.

Однак, законодавством України не визначено як саме поняття «суспільна необхідність», так і підстави та порядок примусового відчуження таких об'єктів права приватної власності, як права інтелектуальної власності.

Таким чином, законодавством України визначено можливості здійснення обмежень приватних прав інтелектуальної власності в інтересах суспільства, однак при цьому відсутні чітко відпрацьовані механізми здійснення таких дій.

На наш погляд, доцільним є встановлення обмежень також стосовно ОПІВ, що належать до сфери національної безпеки і оборони.

Оскільки питання інтелектуальної власності не врегульовані в законодавчих актах стосовно національної безпеки, то вони мали б бути визначені в законодавстві у сфері інтелектуальної власності.

Питання охорони інтелектуальної власності регулюються Конституцією, кодексами, законами України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України (далі — КМ України) і нормативно-правовими актами (далі — НПА) центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ), а також міжнародними угодами, учасницею яких є Держава Україна. Загалом на сьогодні нараховується понад 600 НПА.

Однак, попри таку значну кількість НПА, у сфері інтелектуальної власності України існують проблемні питання, що потребують дослідження і якнайшвидшого вирішення, зокрема нерегульованість порядку охорони та використання ОПІВ, що стосуються національної безпеки і оборони та/або створені за державні кошти.

Верховна Рада України ще у 2007 році постановою за результатами парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» визначила чимало прогалин у законодавчому регулюванні питань інтелектуальної власності. Зокрема зазначено, що потребує вдосконалення правова охорона службової конфіденційної інформації, комерційної таємниці, «ноу-хау», більш чіткого врегулювання використання ОПІВ, включаючи об'єкти, що створені за рахунок коштів державного бюджету [20]. Однак, з того часу в законодавстві майже нічого не змінилося.

Окрім цього необхідно врегулювати ще й питання щодо:

- виплати роялті за використання ОПІВ при виконанні державного, особливо оборонного, замовлення;
- визначення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності державними замовника-

ПРАВО ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

ми, виконавцями ДОЗ та авторами службових ОПІВ при розробленні ОВТ та здійсненні ВТС;

- порядку використання службових ОПІВ та виплати винагороди авторам;
- механізму запобігання поданню заявок на винаходи в зарубіжні країни без попереднього подання заявок в Україні тощо.

Як бачимо, проблемних аспектів щодо інтелектуальної власності, які потребують вирішення, є чимало. Ми вже неодноразово порушували відповідні питання з метою обговорення науковою спільнотою [21–27]. До них належать насамперед визначення ролі та місця самої держави у сфері інтелектуальної власності, а також організація управління використанням ОПІВ, особливо у сфері національної безпеки і оборони.

Оскільки право інтелектуальної власності відповідно до Цивільного кодексу України належить до приватного права, то постає цілком слушне запитання: яким же чином ОПІВ можуть належати державі? Відповідь дає теж Цивільний кодекс — ОПІВ можуть бути подаровані, успадковані державою, а також передані у власність держави за результатами виконання НДДКР або за рішенням суду [8]. Не виключено, що серед зазначених ОПІВ можуть бути і дуже значні з погляду національної безпеки і оборони.

Тобто держава вже є власником таких об'єктів права інтелектуальної власності:

- ОПІВ, що входять до складу НМА цілісного майнового комплексу державних підприємств;
- державної частки НМА в статутному фонді акціонерних товариств (корпоративних прав держави в статутному фонді (майні) як учасника та засновника господарської організації);
- ОПІВ, стягнених унаслідок заборгованості неплатоспроможного боржника;

- службових ОПІВ, що створені працівниками на державних підприємствах;
- службових ОПІВ, що створені військовослужбовцями та працівниками ЗСУ у військових частинах, закладах, установах та організаціях Збройних сил України.

Окрім того, відповідно до Цивільного кодексу України право власності припиняється, серед іншого, у разі:

- відмови власника від права власності;
- звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника;
- успадкування, коли спадкоємцем виступає держава;
- дарування державі власником;
- відмови власника від права власності;
- конфіскування на підставі рішення суду;
- відчуження майна;
- примусового відчуження: реквізиції чи конфіскації [8].

Найбільш значні з погляду національної безпеки і оборони та здатності приносити прибуток можуть бути ОПІВ з іншої групи, право на які виникає у держави при реалізації права роботодавця чи реалізації права замовника [22].

Тобто у цих випадках держава фактично є власником ОПІВ. Проте юридичне закріплення права власності держави на ці об'єкти в чинному законодавстві України відсутнє, оскільки держава виключена з переліку суб'єктів права інтелектуальної власності.

Започаткувати вирішення означених питань могло б упровадження в законодавство України комплексу законів стосовно забезпечення державного управління інтелектуальною власністю, що безпосередньо стосується національної безпеки країни та захисту інтересів держави при створенні ОПІВ в оборонній сфері, у тому числі й на всіх етапах розробки і виробництва ОВТ і здійснення міжнародного ВТС.

Власником таких ОПІВ має бути держава, а розпорядником майновими правами на таку інтелектуальну власність — державний орган з делегованими йому для цього правами. Такий орган повинен мати виключні права на ОПІВ, що створені за державним контрактом на державні кошти, та отримувати обмежені права на технічні дані, що стосуються національної безпеки та отримані на кошти підрядника, для їх використання тільки державними органами для державних потреб.

Ці закони повинні включати:

- поняття суспільної необхідності та національної безпеки і оборони;
- права держави на ОПІВ;
- визначення особливого правового статусу ОПІВ, що належать до національної безпеки. Такий ОПІВ має перебувати під повним державним контролем;
- ОПІВ, власником яких повинна бути держава (ЦОВВ);
- порядок та критерії віднесення ОПІВ до категорії, що можуть належати державі;
- визначення ОПІВ, що належать до сфери національної безпеки і оборони держави, порядок їх відчуження на користь держави, виплати компенсацій авторам, упровадження;
- розроблення механізму розподілу прав на інтелектуальну власність, яка створюється за кошти Державного бюджету України, та врегулювання відносин між державними замовниками, виконавцями ДОЗ та авторами ОПІВ;
- порядок набуття, використання та передачі прав на результати інтелектуальної діяльності під час проведення розробок і модернізації озброєння та військової техніки і передачі результатів інтелектуальної діяльності іноземному інвестору;
- обов'язкове проведення експертизи договорів стосовно ВТС на наявність норм щодо охорони ІВ;
- підвищення відповідальності за порушення прав інтелектуальної

власності та за вчинення дій, що створюють загрозу порушення чи сприяють зазначеним порушенням, підвищення ролі та відповідальності ЦОВВ — замовників ДОЗ та їх посадових осіб за організацію та виконання заходів з попередження та недопущення таких порушень;

- визначення органу, який повинен здійснювати функції розпорядника правами на ОПІВ, що належать державі;
- створення в центральних органах виконавчої влади структурних підрозділів з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;
- урегулювання питань передачі технологій військового, спеціального та подвійного призначення, у тому числі «ноу-хау».

З метою забезпечення реалізації положень ст. 41 Конституції України [11] та Закону України «Про державну таємницю» [28] про примусове, за певних умов, відчуження ОПІВ необхідно розробити закон про секретні та службові ОПІВ. У законі повинні бути чітко прописано:

- ОПІВ, що створені при виконанні службових обов'язків;
- визначення роботодавця авторів службових ОПІВ — військовослужбовців і державних службовців;
- здійснення права власності на секретні та службові ОПІВ, механізм реалізації цих прав, особливо права авторів;
- підстави та порядок відчуження, конфіскації ОПІВ і виплати компенсації;
- обмеження права власності на секретні та службові ОПІВ, визначення їх власника в державі, місця зберігання і порядок володіння ОПІВ та фінансування підтримки чинності після розсекречування об'єктів з грифом секретності.

Закон повинен включати докладно розроблені положення щодо прав автора чи заявника такого ОПІВ на випла-

ПРАВО ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

ту компенсації за збитки, пов'язані з заборонаю вільного використання цього ОПІВ, на весь термін існування заборони. Автору чи заявникові повинно бути заборонено розкривати суть такого об'єкта третім особам, ініціювати його патентування за кордоном, а також включати санкції щодо осіб, які припустили дії, що призвели до несанкціонованого розкриття суті ОПІВ.

Однак найголовнішим, поряд із визначенням статусу ОПІВ, які можуть бути віднесені до сфери національної безпеки і оборони, та механізму їх відбору, є визначення державного органу, який буде здійснювати управління цими ОПІВ.

Головною метою створення вищезначеного спеціалізованого органу є забезпечення національної безпеки України, підвищення конкурентоздатності вітчизняних розробок нових зразків ОВТ, технологій воєнного, спеціального та подвійного призначення та їх ефективного використання.

До основних завдань зазначеного органу мають бути віднесені, зокрема:

- ведення реєстру ОПІВ військового призначення та подвійного використання;
- забезпечення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності військового призначення та подвійного використання, отримання виключних прав на ОПІВ військового призначення та подвійного використання;
- розпорядження правами на ОПІВ військового призначення та подвійного використання, що залучаються до економічного та цивільно-правового обігу.

Такий орган повинен мати права розпорядження та використання ОПІВ, що створені за державні кошти при виконанні державного оборонного замовлення.

Зазначений орган міг би забезпечувати право власності держави на результати інтелектуальної діяльності, що отримані в результаті проведення

НДДКР при виконанні ДОЗ. На цей орган може бути покладена координуюча функція з питань упровадження в державі заходів із забезпечення правової охорони ОПІВ; проведення експертиз, оцінки, укладання міжнародних угод з питань науково-технічного співробітництва, обліку ОПІВ, отриманих за рахунок державних коштів; розроблення нормативно-правових актів щодо забезпечення управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони.

Оскільки система взаємодії та координації діяльності центральних органів виконавчої влади щодо охорони інтелектуальної власності, особливо у сфері національної безпеки і оборони, не створена, у державних органах відсутні підрозділи з питань забезпечення охорони та використання ОПІВ, у тому числі службових, і кваліфіковані фахівці з питань охорони інтелектуальної власності. З метою ефективного здійснення цим органом своїх функцій необхідно створити систему підрозділів з питань управління інтелектуальною власністю як у виконавців державного замовлення, так і в ЦОВВ — державних замовниках, тобто здійснити організаційне забезпечення процесу управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони. Тим паче, що створення підрозділів з питань інтелектуальної власності передбачено Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [29]. Адже для того щоб управляти ОПІВ, які будуть віднесені до сфери національної безпеки і оборони, необхідно спочатку такі ОПІВ створити чи виявити в робочих матеріалах щодо розробки ОВТ, забезпечити їх правову охорону, визначити, які з них повинні належати державі, та здійснити передачу прав на управління цими об'єктами визначеному державному органу. Безумовно, це складний і тривалий процес, що потребує вирішення різноманітних завдань із залученням усіх структурних підрозділів, кожного за своїм напрямом.

Висновки. З метою забезпечення ефективного державного управління інтелектуальною власністю у сфері національної безпеки і оборони необхідно законодавчо визначити:

- ОПІВ, які можуть бути віднесені до сфери національної безпеки і оборони;
- орган, який визначатиме ОПІВ, що стосуються державної безпеки;
- умови набуття і здійснення права власності на ОПІВ, що належать до сфери національної безпеки;
- державний орган, який від імені держави та в її інтересах буде здійснювати права власника ОПІВ, що повинні перебувати в державній власності;
- механізм реалізації положень Конституції України про примусове, за певних умов, відчуження ОПІВ.

У порядку організаційного забезпечення національної безпеки і оборони доцільно на загальнодержавному та відомчому рівнях утворити відповідні структурні підрозділи з питань управління інтелектуальною власністю, визначити порядок їх взаємодії.

Забезпечення взаємодії та координації діяльності суб'єктів національної безпеки і оборони з питань управління у галузі інтелектуальної власності є необхідною умовою для ефективного регулювання процесів у цій сфері, яка залежить від якості, законності, наукової обґрунтованості, системності та своєчасності ухвалення рішень. ●

Список використаних джерел / List of references

1. *Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп.* / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода, С. В. Дрьомов, С. В. Сьомін. Київ : НІСД, 2015. 58 с.
2. Пучков О. О. *Національна безпека як умова модернізації сучасного українського суспільства. Мультиверсум. Філософський альманах. Київ : Центр духовної культури, 2005. № 47.*
3. Полтораков О. Ю. *Національна безпека в дефініційних вимірах. Стратегічні пріоритети. 2010. № 4 (17).*
4. Яворська Т. В., Ревак І. О. *Інтелектуальна безпека України: сутність і суб'єкти гарантування. Стратегічні пріоритети. 2015. № 2 (35).*
5. Бутнік-Сіверський О. Б. *Принципи формування національної безпеки України з позиції прав інтелектуальної власності: теоретичний зріз розвитку. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 3. С. 70–83*
6. Цибульов П. М. *Управління інтелектуальною власністю / Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. / за ред. П. М. Цибульова : монографія. Київ : «К.І.С.», 2005. 448 с.*
7. Висоцький О. Ю., Висоцька О. Є., Шаров Ю. П. *Основи державного управління. Частина І. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008. 52 с.*
8. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435.*
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96вр>.
9. *Поняття управління інтелектуальною власністю.*
URL: <https://helpiks.org/8-27763.html>.
10. Крутий І. *Механізм приращення інтелектуального капітала людини і компанії / І. Крутий, Ю. Новикова. Проблеми теорії і практики управління. 2006. № 9. С. 41–49.*
11. *Конституція України.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96вр>.
12. *Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.06.2010 р. № 2411.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/paran163#n163>.

ПРАВО ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

13. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469.
URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
14. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
15. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. № 183. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/183/98-%D0%B2%D1%80>.
16. Про Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06.05.2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.09.2015 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» : Указ Президента України від 24.09.2015 р. № 555. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.
19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 04.03.2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 14.03.2016 р. № 92.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
20. Про Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» : постанова Верховної Ради України від 27.06.2007 р. № 1243.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1243-16>.
21. Зайківський О. Б., Турчин В. М. Проблеми захисту державних інтересів у сфері інтелектуальної власності при розробці та модернізації озброєння та військової техніки за державним оборонним замовленням : зб. наук. праць : матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції, 2009 р. Київ : ЦНДІ ОБТ ЗСУ, 2010. С. 253–258.
22. Зайківський О. Б., Оністрат О. А., Лотоха Л. М. Інтелектуальна власність і держава. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 4. С. 41–52.
23. Зайківський О. Б., Оністрат О. А., Лотоха Л. М., Бондарчук М. В. Держава як суб'єкт права інтелектуальної власності. ЗНП ЦНДІ ОБТ ЗС України. 2015. № 57. С. 131–142.
24. Зайківський О. Б. Захист інтересів держави щодо інтелектуальної власності. Питання інтелектуальної власності : [зб. наук. праць]. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ, «НВП «Інтерсервіс», 2017. Вип. 13. С. 50–62.
25. Зайківський О. Б. Питання інтелектуальної власності в законодавчих актах України щодо національної безпеки. Питання інтелектуальної власності: [зб. наук. праць]. Київ: НДІ ІВ НАПрНУ, «НВП «Інтерсервіс». 2018. Вип. 16.
26. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. Питання інтелектуальної власності в дослідженнях проблем національної безпеки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 4. С. 41–52.
27. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. Інтелектуальна власність в оборонній сфері. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 1. С. 41–52.
28. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855.
URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-вр.
29. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. № 143.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
1. Kontseptualni zasady rozvytku systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: analit. dop. / O. O. Reznikova, V. Yu. Tsiukalo, V. O. Palyvoda, S. V. Dromov, S. V. Somin. Kyiv : NISD, 2015. 58 s.
2. Puchkov O. O. Natsionalna bezpeka yak umova modernizatsii suchasnoho ukrainskoho suspilstva. Multyversum. Filosofskyi almanakh. Kyiv : Tsentri dukhovnoi kultury, 2005. № 47.

3. Poltorakov O. Yu. *Natsionalna bezpeka v definitynykh vymirakh. Stratehichni priorytety*. 2010. № 4 (17).
4. Yavorska T. V., Revak I. O. *Intelektualna bezpeka Ukrainy: sutnist i subiekty harantuvannia. Stratehichni priorytety*. 2015. № 2 (35).
5. Butnik-Siverskyi O. B. *Pryntsypy formuvannia natsionalnoi bezpeky Ukrainy z pozytsii prav intelektualnoi vlasnosti: teoretychnyi zriz rozvytku. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2018. № 3. S. 70–83
6. Tsybulov P. M. *Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu / Tsybulov P. M., Chebotarov V. P., Zinov V. H., Suini Yu. / za red. P. M. Tsybulova : monografiia. Kyiv : «K.I.S.», 2005. 448 s.*
7. Vysotskyi O. Yu., Vysotska O. Ye., Sharov Yu. P. *Osnovy derzhavnoho upravlinnia. Chastyna I. Dnipropetrovsk : NMetAU, 2008. 52 s.*
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96vr>.
9. *Poniattia upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu*.
URL: <https://helpiks.org/8-27763.html>.
10. Krutyi Y. *Mekhanizm pry rashchenyia yntellektualnoho kapytala lychnosti y kompanyy / Y. Krutyi, Yu. Novykova. Problemy teoryy y praktyky upravlenyia*. 2006. № 9. S. 41–49.
11. *Konstytutsiia Ukrainy*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96vr>.
12. *Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 r. № 2411*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/paran163#n163>.
13. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469*.
URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
14. *Pro oboronu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 06.12.1991 r. № 1932*.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
15. *Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 r. № 183*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/183/98-%D0%B2%D1%80>.
16. *Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina — 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
17. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 06.05.2015 r. «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.05.2015 r. № 287*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
18. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 02.09.2015 r. «Pro novu redaktsiiu Voiennoi doktryny Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.09.2015 r. № 555*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.
19. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 04.03.2016 r. «Pro Kontseptsiiu rozvytku sektoru bezpeky i oborony Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.03.2016 r. № 92*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
20. *Pro Rekomendatsiiu parlamentskykh slukhan «Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: problemy zakonodavchoho zabezpechennia ta pravozastosuvannia» : postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 27.06.2007 r. № 1243*.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1243-16>.
21. Zaikivskyi O. B., Turchyn V. M. *Problemy zakhystu derzhavnykh interesiv u sferi intelektualnoi vlasnosti pry rozrobtsi ta modernizatsii ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki za derzhavnym oboronnym zamovlenniam : zb. nauk. prats : materialy mizhvidomchoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 2009 r. Kyiv : TsNDI OVT ZSU, 2010. S. 253–258*.
22. Zaikivskyi O. B., Onistrat O. A., Lotokha L. M. *Intelektualna vlasnist i derzhava. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2014. № 4. S. 41–52.
23. Zaikivskyi O. B., Onistrat O. A., Lotokha L. M., Bondarchuk M. V. *Derzhava yak subiekt prava intelektualnoi vlasnosti. ZNP TsNDI OVT ZS Ukrainy*. 2015. № 57. S. 131–142.
24. Zaikivskyi O. B. *Zakhyst interesiv derzhavy shchodo intelektualnoi vlasnosti. Pytannia intelektualnoi vlasnosti : [zb. nauk. prats.]*. Kyiv : NDI IV NAPrNU, «NVP

- «Interservis», 2017. Вип. 13. С. 50–62.
25. Zaikivskiy O. B. *Pytannia intelektualnoi vlasnosti v zakonodavchykh aktakh Ukrainy shchodo natsionalnoi bezpeky. Pytannia intelektualnoi vlasnosti: [zb. nauk. prats.]*. Kyiv: NDI IV NAPrNU. «NVP «Interservis». 2018. Вип. 16.
26. Zaikivskiy O. B., Onistrat O. A. *Pytannia intelektualnoi vlasnosti v doslidzhennikh problem natsionalnoi bezpeky. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2018. № 4. С. 41–52.
27. Zaikivskiy O. B., Onistrat O. A. *Intelektualna vlasnist v oboronni sferi. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2019. № 1. С. 41–52.
28. *Pro derzhavnu taiemnytsiu: Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 r. № 3855*. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-vr.
29. *Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti u sferi transferu tekhnolohii : Zakon Ukrainy vid 14.09.2006 r. № 143*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.

Надійшла до редакції 04.11.2019 року

Зайковський А., Оністрат А. Относительно обеспечения государственного управления интеллектуальной собственностью в сфере национальной безопасности и обороны. Рассмотрены некоторые вопросы обеспечения государственного управления интеллектуальной собственностью в сфере национальной безопасности и обороны. Проведен анализ законодательства Украины, определяющего основы государственной политики по вопросам национальной безопасности и обороны, относительно обеспечения охраны интеллектуальной собственности.

Указано на важность охраны интеллектуальной собственности и необходимости совершенствования законодательства об урегулировании вопросов управления интеллектуальной собственностью в сфере национальной безопасности и обороны.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, национальная безопасность и оборона, объекты права интеллектуальной собственности, вооружение и военная техника

Zaikivskiy O., Onistrat O. Intellectual property state administration in the sphere of national security and defense. Some issues concerning the state administration of intellectual property in the field of national security and defense are considered. The legislation of Ukraine, which defines the principles of the state policy on the issues of national security and defense, concerning the intellectual property protection is analyzed. The importance of intellectual property protection and the need to improve the legislation on the regulation of intellectual property management issues in the field of national security and defense are noted.

The comprehensive provision of national security and defense is a strategic task for the preservation of independence and development of the country nowadays.

With the rapid development of scientific and technical as well as technological progress, all kinds of security are gaining the new meaning by including the need to ensure proper protection and management of intellectual property. Therefore, national security is impossible without considering and resolving the intellectual property problems. Intellectual property itself is a connecting element in the chain between science that produces new knowledge and technology, and industrial production, where they are implemented. In addition, intellectual property objects fulfill an important function in ensuring the national defense capability, especially in the development of armament and military equipment and the implementation of international military-technical cooperation.

Thereby ensuring state security is impossible without improving the system of legal protection and development of state administration in the process of using the objects of intellectual property rights, especially those contained in military and dual-use goods.

To resolve this issue, it is necessary to implement into the legislation of Ukraine a set of laws regarding the provision of state intellectual property management that directly affects the national security of Ukraine and protects the interests of the state when creating objects of intellectual property rights in the defense sphere.

The owner of such objects of intellectual property rights should be the state, and the administrator (custodian) of the property rights to such intellectual property is the state body with the delegated rights this purpose. Such an authority should have exclusive rights to intellectual property objects created under a public contract for public funds and receive limited rights to technical data related to national security and received at the expense of the contractor for their use only by public authorities for public needs.

Key words: intellectual property, national security and defense, objects of intellectual property rights, armament and military equipment